

Indicis de la residència d'En Colom a València

Autor: Pep Mayolas

Data de publicació: 08-02-2012

A ran de la presa de consciència que hi ha a València el Carrer d'En Colom, dit així perquè un gran personatge de nom Colom hi va tenir una casa, a tocar de la Llotja, En Pep Mayolas construeix la hipòtesi que fou el Descobridor mateix el propietari de l'immoble.

Segons en Josep Ma Orteu, València és la ciutat amb més nomenclàtor públic dedicat a Sant Cristòfol. Al segle XVII s'hi comptabilitzen 17 altars dedicats a la figura del sant, repartits per tota la ciutat. La història oficial ens diu que aquesta devoció ja ve dels temps de Sant Vicent Ferrer, a cavall entre el segles XIV i XV, cent anys abans del salt a la fama d'en Cristòfor Colom. Però com que Sant Cristòfol era el sant que protegeix contra les cremades i contra les morts sobtades i violentes, no ens hauria d'estranyar que la devoció vagi creixent conforme els tractes amb les institucions es van castellanitzant fins a desembocar, a començament del segle XVIII, en la dita Guerra de Successió. A Catalunya també es detecta al segle XVII una devoció creixent per Sant Cristòfol, fins al punt que el trobem gairebé a totes les cases, rere les portes o dins els armaris.

El regne de València fou el regne residencial dels Reis Catòlics i de Ferran II i Germana de Foix al llarg del mandat de Ferran el Catòlic, entre 1479 i 1516. Aquesta és la conclusió d'un estudi que estem duent a terme i que donarem a conèixer al seu moment. A la dècada dels anys 80 del segle XV en Colom presenta el projecte de descoberta a la monarquia hispànica, i el més coherent és que, si la Cort residia a València durant la tardor i l'hivern (a la primavera i l'estiu es duia a terme, cada any, per etapes, la Conquesta de Granada), el més coherent –dèiem– és que en Colom tingués una residència prop dels reis.

A València hi ha la grandiloqüent Avenida de Colón, en un d'aquests homenatges mundials que arreu fan al llaner genovès que –diuen– va descobrir Amèrica. Però també hi ha, retolat en català, un Carrer d'en Colom, dit així, senzillament. Aquest carrer està situat a dues cantonades de la Llotja de València que s'alça davant la plaça del Mercat. Aquesta Llotja es començà a reformar a final dels anys 80 del segle XV, precisament, i s'acabà el 1498, cinc anys

abans que la Casa de Contractació de pas obligatori per anar a les Índies, es mogué de Barcelona a València, tal com podem llegir algun dia en el proper gran llibre d'en Jordi Bilbeny.

En Jaume Marvà i en Josep Ma Orteu, que són qui em va donar la notícia providencial de l'existència d'aquest carrer, van parlar amb historiadors valencians al voltant de qui podia ser aquest Colom que va merèixer un carrer al seu nom, i els van dir que era el cognom d'una família benestant que havia tingut una casa senyorial en aquell carrer.

És possible que en Colom hagués buscat una casa a València per ser a prop de la Cort, abans del viatge de descoberta. Però també és possible que la comprés més tard, quan la família sabé que la Casa de Contractació, de pas obligatori per anar a les Índies, s'instal·lava definitivament a València. Així, tindria molt de sentit que busquessin un indret molt proper a la Llotja on hi havia la Casa de Contractació, per tenir un accés immediat al trànsit de mercaderies i diners que movia el negoci americà, en el qual, per les Capitulacions de Santa Fe, els Colom tenien dret a un percentatge perpetu.

Es diu que pel novembre del 1504, un Cristòfor Colom malalt es volia desplaçar a la Cort, des de Sevilla, i com que no podia ni muntar a cavall ni tan sols en mula (això ja ens dóna idea que era un home molt gran), va demanar per poder-se desplaçar estirat en les andes mortuòries que s'havien fet servir durant l'enterrament de l'arquebisbe de Sevilla. I així pretenia arribar de Sevilla a Valladolid, on diuen que era la Cort. Algú s'imagina, pels camins de l'època, un viatge estirat des de Sevilla a Valladolid? És impensable. Si estàs malalt, t'acaben de rematar. La història ens diu que el viatge es va fer pel maig del 1505, però sense les andes, de manera que hi arribà muntant a cavall o en mula.

L'arquebisbe de Sevilla va morir el 1502, quan en Colom estava immers en el seu dramàtic quart viatge. En Colom no havia vist les andes de l'arquebisbe. Però si ens situem al 1505, en Colom ja fa temps que ha arribat del seu viatge, i veiem que el dia 8 de febrer es mor el bisbe de Barcelona, en Pere Garcia, al seu palau episcopal, i que fou traslladat a la catedral on s'oficià la cerimònia i fou enterrat. Si en Colom era a Barcelona, malalt a la Torre del carrer de Tallers del seu fill Jaume, seria normal que s'assabentés de la mort del bisbe, fins i tot que assistís a la cerimònia, si es trobava en condicions, i que demanés les andes per desplaçar-se per mar fins a la cort, fins a València, que és suplantada per Valladolid a la història oficial. Hem de remarcar que el Túria era navegable des del grau de València fins al seu pas per la ciutat, almenys, i això minimitzaria encara més el penós trajecte per camins irregulars que hauria de suportar el vell Almirall de 91 anys.

Així, obrim la possibilitat que el Descobridor d'Amèrica morís a la seva casa senyorial del carrer d'en Colom a València (que és el Valladolid de les cròniques) al cap d'un any, el 20 de maig del 1506, que s'enterrés amb l'hàbit de franciscà al Convent de Franciscans de València, i que a la primavera del 1509, el seu nét Antoni-Joan d'Alòs-Colom (Juan Antonio Colombo segons la Història), traslladés les despulles de l'Almirall de Valladolid a Sevilla; és a dir, del convent de franciscans de València a la catedral de Barcelona, on ja s'havia acabat el seu monument funerari.

Pep Mayolas